

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Кафедра публічного управління та адміністрування

СТРУК Н. П.

**ЕКОНОМІКО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ**

навчально-методичний комплекс з дисципліни

Івано-Франківськ - 2018

УДК 378.14
С87

Рецензент:

Петренко В. П.

доктор економічних наук, професор кафедри
публічного управління та адміністрування,
професор

*Рекомендовано методичною радою університету
(протокол № 8 від 9.10.2018р.)*

Струк Н.П.

С87 Економіко-аналітична діяльність державного службовця : навчально-методичний комплекс. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2018. – 38 с.

МВ 02070855-11650-2018

У навчально-методичному комплексі розкрито теоретичні, методичні та практичні аспекти економіко-аналітичної діяльності державних службовців. Висвітлено наукові основи економіко-аналітичної діяльності. Розкрито особливості інформаційного забезпечення та організації економіко-аналітичної діяльності. Велика увага приділяється методам, способам і прийомам економічного аналізу. Навчально-методичний комплекс сприятиме засвоєнню теоретичних, методичних, організаційних засад реалізації інструментарію економічного аналізу та формуванню навиків аналізу економічних явищ та процесів у державних службовців.

Навчально-методичний комплекс призначений для підготовки магістрів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» заочної та заочно-дистанційної форм навчання.

УДК 378.14

МВ 02070855-11650-2018

© Струк Н.П.

© ІФНТУНГ, 2018

З М І С Т

Вступ	4
1. Мета і завдання дисципліни	5
2. Навчально-тематичний план	8
3. Зміст дисципліни	12
4. Плани практичних занять	28
5. Перелік питань для самоконтролю та для підготовки до іспиту	32
6. Критерії оцінювання знань слухачів	35
Рекомендована література	36

ВСТУП

Розвиток ринкових відносин в Україні потребує підвищення ефективності як господарювання, так і управління на всіх рівнях. Економіко-аналітичне мислення, економічний аналіз є передумовою прийняття оптимальних і ефективних управлінських рішень. Прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності об'єкту управління передбачає глибокий аналіз господарських, фінансових, соціально-політичних та інших ситуацій, причин та можливостей їх зміни для вибору найбільш ефективних важелів адаптації та цільової трансформації. На кожному етапі процесу прийняття управлінського рішення в тій чи іншій мірі використовуються результати економічного аналізу об'єкту управління. Схематично цей процес можна представити так: інформація – економічний аналіз – прийняття рішень.

Економічний аналіз, пов'язаний з дослідженням економічних результатів, що перебувають під впливом об'єктивних економічних законів і факторів суб'єктивного характеру. Такі дослідження ускладнюються в умовах нестабільності ринкового середовища, зниження кореляції причинно-наслідкових зв'язків, мобільності управління.

Значення дисципліни „Економіко-аналітична діяльність державного службовця” полягає в тому, що вона надає слухачам можливість оволодіти знаннями з основ теорії економічного аналізу і використовувати теоретичні засади аналізу на практиці при вирішенні складних соціально-економічних проблем.

Об'єктом вивчення є професійна діяльність державного службовця. До *предмету* економіко-аналітичної діяльності державного службовця (як навчальної дисципліни) можна віднести: професійну діяльність працівників органів державної влади щодо практичного виконання завдань і функцій держави в економічній сфері.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна „Економіко-аналітична діяльність державного службовця” є дисципліною аналітичного спрямування, однією з основних дисциплін для професійної підготовки державних службовців. Ця дисципліна має міждисциплінарний характер. Вона інтегрує відповідно до свого предмету знання з інших освітніх і наукових галузей: соціологічних, статистичних, психологічних, філософських тощо.

Мета дисципліни: навчити слухачів проводити аналітичні дослідження та узагальнення в економічній сфері, досконало володіти методами аналізу, бути здатними прогнозувати економічні процеси й розробляти перспективні програми економічного розвитку.

Основні завдання дисципліни:

- надати слухачам необхідні теоретичні знання та методичний інструментарій економічного аналізу;
- допомогти слухачам магістратури навчитися проводити аналітичні дослідження як на мікрорівні, тобто на рівні окремих суб'єктів господарювання, так і на макрорівні;
- навчити слухачів аналізувати соціально-економічний розвиток територіальних одиниць;
- навчити інтерпретувати фактичний матеріал, робити об'єктивні висновки та узагальнення за результатами аналітичних досліджень.
- аргументувати прийняття управлінських рішень;
- виявляти економічні резерви та використовувати їх для підвищення ефективності виробництва і управління;
- навчити якнайкраще виходити із кризових і неоднозначних ситуацій;
- сприяти розробленню економічно-обґрунтованих концепцій, проектів, програм, планів і прогнозів.

Основними *організаційними формами* вивчення дисципліни „Економіко-аналітична діяльність державного службовця” є: лекції,

семінарські та практичні заняття, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань.

Навчальний матеріал опрацьовується впродовж вивчення 11 навчальних змістових модулів (далі – ЗМ), об'єднаних у три блоки. Для засвоєння знань і формування вмінь, що передбачаються внаслідок вивчення дисципліни "Економіко-аналітична діяльність державного службовця", можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: підготовка розрахунково-аналітичних робіт, аналітичних доповідей, пояснювальних записок.

Самостійна робота є основним способом засвоєння слухачами навчального матеріалу в час, вільний від аудиторних занять. Вона передбачає використання монографій та інших наукових праць, підручників, навчальних і методичних посібників, опрацювання законодавчих та інших нормативно-правових актів, статистичних матеріалів та матеріалів, отриманих засобами інформаційних технологій тощо.

Іспит є підсумковою формою контролю засвоєння знань і формування вмінь, передбачених внаслідок вивчення дисципліни. Його результат має бути інтегрованою оцінкою рівня семестрової та підсумкової успішності.

Вимоги до знань та вмінь, засвоєних слухачами в результаті вивчення дисципліни. Унаслідок вивчення дисципліни слухачі магістратури:

мають знати:

- основи теорії економічного аналізу;
- основні методи та прийоми економічного аналізу та методику їх проведення;
- економічні показники, їхню сутність та категорії, що характеризують досліджуване економічне явище;

- фактори та резерви підвищення ефективності діяльності об'єкту досліджень.

мають уміти:

- досліджувати економічні явища та причини, що зумовили їхню зміну;

- об'єктивно оцінювати роботу об'єкта управління;

- виявляти вплив факторів і різних чинників на діяльність об'єкта управління, кількісно і якісно вимірювати причинно-наслідкові зв'язки, їх інтерпретувати;

- виявляти резерви, вивчати їх та розробляти заходи з використання резервів;

- науково обґрунтовувати, прийняте на основі проведеного аналізу, управлінське рішення;

- вивчати новації у сфері управлінських рішень і сприяти їхньому поширенню;

- вміти вільно орієнтуватися в соціально-економічному просторі, відбирати, аналізувати та узагальнювати економічну інформацію;

- розуміти сучасні проблем економіки і менеджменту;

- бути здатним продукувати нові ідеї, приймати обґрунтовані управлінські рішення та ін.

Розподіл навчальних годин

	Форма навчання:	
	заочна	заочно-дистанційна
Всього, год.	60	60
У т. ч.:	лекції	15
	семінари / практичні	10
	контрольні роботи	
	самостійна робота	30
Підсумкова форма контролю	іспит	іспит

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН*

*Примітка. Через дріб подано кількість годин для слухачів заочної/заочно-дистанційної форм навчання.

Шифри модулів (М), змістових модулів (ЗМ) та навчальних елементів (НЕ)	Модулі, змістові модулі, навчальні елементи	Всього (год.)		
		Лекцій	Практичних	Самостійна робота
1	2	3	4	5
МІ	Теоретичні основи економіко-аналітичної діяльності державних службовців	4/2	4/-	4/16
ЗМ 1	Сутність і значення економіко-аналітичної діяльності державних службовців	1/2	2/-	1/4
НЕ 1.1	Сутність економіко-аналітичної діяльності державного службовця			
НЕ 1.2	Місце та роль економіко-аналітичної діяльності та економічного аналізу в системі управління			
НЕ 1.3	Економічний аналіз та процес прийняття управлінських рішень			
ЗМ 2	Наукові основи економічного аналізу	1/-	1/-	1/4
НЕ 2.1	Економічний аналіз і теорія пізнання			
НЕ 2.2	Мета, завдання та функції економічного аналізу			
НЕ 2.3	Принципи економічного аналізу			
НЕ 2.4	Види економічного аналізу			
ЗМ 3	Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності державних службовців	1/-	1/-	1/4
НЕ 3.1	Економічна інформація та вимоги до неї. Джерела інформації			
НЕ 3.2	Види залученої до аналізу інформації та їхня характеристика			
НЕ 3.3	Форми перевірки достовірності інформації			
НЕ 3.4	Сутність інформаційної діяльності та її функції			
НЕ 3.5	Інформаційне забезпечення економіко-аналітичної діяльності державних службовців			

1	2	3	4	5
ЗМ 4	Організація аналітичної діяльності державних службовців	1/-	-	1/4
НЕ 4.1	Суть організації аналітичної роботи та вимоги до неї			
НЕ 4.2	Етапи аналітичної роботи та їхня характеристика			
НЕ 4.3	Особливості складання плану аналітичної роботи			
НЕ 4.4	Оформлення результатів аналізу			
М2	Метод і прийоми економіко-аналітичної діяльності державного службовця	11/8	10/2	26/36
ЗМ 1	Сутність методу і методики в економіко-аналітичній діяльності	2/2	2/-	4/6
НЕ 1.1	Метод і методика в економіко-аналітичній діяльності. Основні елементи методики			
НЕ 1.2	Види та призначення показників в економіко-аналітичній діяльності			
НЕ 1.3	Класифікація прийомів економіко-аналітичної діяльності			
ЗМ 2	Якісні прийоми економіко-аналітичної діяльності	2/2	2/-	3/6
НЕ 2.1	Загальнонаукові методи дослідження в економіко-аналітичній діяльності			
НЕ 2.2	Особливості використання прийому порівняння в економічних дослідженнях			
НЕ 2.3	Евристичні прийоми дослідження			
НЕ 2.4	SWOT-аналіз. Особливості заповнення SWOT-матриці перехресного впливу			
ЗМ 3	Описові прийоми економіко-аналітичної діяльності	3/2	3/-	4/8
НЕ 3.1	Середні та відносні величини в економіко-аналітичній діяльності			
НЕ 3.2	Використання рядів динаміки в економіко-аналітичній діяльності			
НЕ 3.3	Графічний прийом, види графіків			
НЕ 3.4	Застосування групувань в аналітичних дослідженнях			

1	2	3	4	5
ЗМ 4	Прийоми детермінованого факторного аналізу	2/-	2/-	6/6
НЕ 4.1	Сутність аналітичних прийомів дослідження			
НЕ 4.2	Прийоми елімінування			
НЕ 4.3	Використання в економічному аналізі прийомів пропорційного ділення, часткової участі та інтегрального прийому, прийому логарифмування, балансового прийому			
ЗМ 5	Прийоми стохастичного факторного аналізу	-	-	3/4
НЕ 5.1	Сутність прийомів стохастичного факторного аналізу та їхні види			
НЕ 5.2	Дисперсійний аналіз			
НЕ 5.3	Кореляційно-регресійний аналіз			
НЕ 5.4	Багатовимірний та кластерний прийоми			
ЗМ 6	Прийоми оптимізації			
НЕ 6.1	Загальна характеристика оптимізаційних прийомів	-	-	2/2
НЕ 6.2	Прийоми лінійного програмування			
НЕ 6.3	Теорія ігор			
НЕ 6.4	Теорія масового обслуговування			
НЕ 6.5	Приєм дерева рішень, аналіз чутливості, метод Монте-Карло			
ЗМ 7	Прийоми порівняльної комплексної оцінки	2/2	2/-	4/4
НЕ 7.1	Загальна характеристика прийомів порівняльної комплексної оцінки результатів економічної діяльності			
НЕ 7.2	Прийоми побудови інтегрального показника			
НЕ 7.3	Приєм суми місць, прийом відстаней та комплексний прийом оцінювання стану територіальних одиниць			
Всього		15/10	15/-	30/50

Лекційний курс спрямований на пізнання логіки, способів та організації навчального процесу щодо засвоєння курсу "Економіко-аналітична діяльність державного службовця". Для виконання практичного курсу та при підготовці рефератів, наукових доповідей, складанні іспитів слухач займається самостійною роботою.

Основне завдання самостійної роботи слухача полягає у набутті навичок роботи з науковою літературою, вмінні читати та узагальнювати дію нормативно-правових регуляторів економічних процесів, збирати та давати характеристику джерел інформації економічного аналізу (форм бухгалтерської та статистичної звітності, даних спеціальних обстежень, аудиторських висновків тощо). Самостійна робота з курсу "Економіко-аналітична діяльність державного службовця" передбачає вивчення конспекту лекцій та рекомендованої літератури, реферування монографій та наукових статей, вивчення нормативних актів, що стосуються досліджуваної проблеми, обробку бухгалтерської, статистичної, планової та інших видів інформації, участь у ділових іграх, розв'язання задач та виконання завдань програмного контролю, підготовку та написання наукових рефератів, контрольної роботи та розділу магістерської роботи, підготовку до іспиту тощо. Самостійна робота здійснюється: на базі приміщень університету (в бібліотеці, в методичному кабінеті, в комп'ютерному класі тощо); поза приміщеннями університету (в основному на основі доступу до віддалених ресурсів через локальну комп'ютерну мережу, веб-сайт магістратури через всесвітню мережу Інтернет).

Видом самостійної роботи слухачів заочно-дистанційної форми навчання є *виконання розрахунково-аналітичної роботи*. Завдання для контрольної роботи обирається слухачем магістратури самостійно на основі вибраної ним статистичної інформації.

3. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Лекція 1. Наукові основи економіко-аналітичної діяльності

План

1. Сутність і значення аналітики в державному управлінні. Види аналітики.
2. Економічна аналітика та економіко-аналітична діяльність державного службовця.
3. Економічний аналіз, його мета та завдання.
4. Функції та принципи економіко-аналітичної діяльності.
5. Види економічного аналізу.

Програмна анотація

Аналітика, види аналітичної діяльності, економічна аналітика, економіко-аналітична діяльність державного службовця, види економіко-аналітичної діяльності державного службовця, економічний аналіз, об'єкт та предмет економічного аналізу, суб'єкти економічного аналізу, функції економіко-аналітичної діяльності, види економічного аналізу.

Огляд ключових понять

Аналітика – це галузь діяльності, що стрімко розвивається і базується на одержанні інформації за допомогою аналітичних методів для потреб практичної діяльності; це прикладна управлінська дисципліна, що використовує множинні методи дослідження й аргументації з метою розробки принципів і методів підготовки, прийняття і здійснення управлінських рішень у проблемних ситуаціях, що є суспільно значущими

Аналітика в державному управлінні дає можливість: аргументувати прийняття управлінських рішень; виявляти економічні резерви та використовувати їх для підвищення ефективності виробництва і управління; якнайкраще виходити із кризових і неоднозначних ситуацій; сприяти розробці економічно-обґрунтованих концепцій, проектів, програм, планів і прогнозів.

Види аналітичної діяльності:

1. За типом ціннісної орієнтації: конструктивна, деструктивна.
2. За типом об'єкта аналізу: економічна, екологічна, управлінська, соціальна, політична, педагогічна, ментальна.
3. За типом науки-куратора: філософська, аксіологічна, прогностична, історична, економічна, політологічна, соціологічна, психологічна, культурологічна, етична, естетична.
4. За типом доміантного методу: системна, логічна, причинно-наслідкова, проблемна, статистична, балансова, ситуаційна.
5. За рівнем пізнання: методологічна, теоретична, емпірична.
6. За місцем у дослідженні: первинна, вторинна.
7. За типом організації: аналітика державних організацій, аналітика органів місцевого самоврядування, персональна аналітика
8. За типом суб'єктів аналізу: професійна, непрофесійна.
9. За ступенем відкритості для суспільства: відкрита (публічна), закрита.
10. За типом часової детермінації: актуальна, ретроспективна, прогностична.

Економічна аналітика орієнтована на дослідження економічних явищ, об'єктів і процесів і її дослідження базуються на інструментальній базі економічних наук.

Економічна аналітика – це галузь діяльності, що базується на одержанні та обробці економічної інформації за допомогою відповідних методів і прийомів та забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Економічна аналітика – це наукова дисципліна, що використовує специфічні і загальнонаукові методи дослідження для аргументації, підготовки, прийняття і здійснення управлінських рішень у проблемних економічних ситуаціях.

Економіко-аналітична діяльність державного службовця (ЕАДДС) – діяльність державних службовців, пов'язана з проведенням економічного

аналізу, дослідженням економічних явищ і процесів, що відбуваються як в економіці країни загалом, так і на окремих об'єктах управління.

Види економіко-аналітичної діяльності державного службовця: макроекономічна та мікроекономічна.

Макроекономічна економіко-аналітична діяльність – це сукупність способів дослідження стану, тенденцій та закономірностей розвитку національної економіки.

Економіко-аналітична діяльність на мікрорівні спрямована на дослідження тенденцій і пропорцій розвитку окремих об'єктів управління, визначення ступеня використання резервів, прийняття ефективних управлінських рішень.

Економічний аналіз – це система спеціальних знань з дослідження організації, структури і стану економічної діяльності об'єктів аналізу для узагальнення передового досвіду та виявлення невикористаних резервів підвищення ефективності їхньої діяльності.

Об'єкт – це економічна діяльність країни, регіону, району, міста, села чи окремого підприємства, установи, структурного підрозділу, підприємця.

Предмет економічного аналізу – результати діяльності та причинно-наслідкові зв'язки економічних явищ і процесів, що виникають у процесі економічної діяльності

Суб'єкти економічного аналізу: виконавці – керівники, фахівці, які можуть забезпечити найбільшу його ефективність; користувачі – одержувачі його результатів.

Функції економіко-аналітичної діяльності: науково-дослідницька; інформаційно-аналітична; оцінна; контролювальна; пошукова; мобілізувальна (конструктивна); інноваційна; пропагандистська.

Види економічного аналізу розрізняють відповідно до таких класифікаційних ознак:

1. Вид економічної діяльності: за окремими видами економічної діяльності або їхньою сукупністю (аналіз с/г, промисловості, будівництва, транспорту, зв'язку, освіти, державного управління та ін.).
2. Час дослідження: перспективний, оперативний, ретроспективний.
3. Строк прогнозування: тактичний, стратегічний.
4. Просторова ознака: внутрішньогосподарський, міжгосподарський.
5. Користувачі результатів аналізу: внутрішній, зовнішній.
6. Ступінь охоплення об'єктів аналізу: суцільний, вибірковий.
7. Зміст програми аналізу: комплексний, локальний, тематичний.
8. Сфера застосування: виробничий, фінансовий.
9. Зміст аналізу: загальноекономічний, техніко-економічний.
10. Методика вивчення об'єктів: порівняльний, трендовий, факторний та ін.

Лекція 2. Інформаційне забезпечення економіко-аналітичної діяльності державного службовця.

План

1. Економічна інформація та вимоги до неї. Джерела економічної інформації.
2. Види залученої до аналізу інформації та їхня характеристика.
3. Форми перевірки достовірності інформації.

Програмна анотація

Інформаційне забезпечення економіко-аналітичної діяльності, економічна інформація, типи економічної інформації, вимоги до економічної інформації, джерела інформації, види інформації, форми перевірки достовірності інформації.

Огляд ключових понять

Інформаційне забезпечення економіко-аналітичної діяльності – це система одержання, оцінювання, зберігання та переробки даних, створення

баз даних та комплексу інформаційних засобів, необхідних для дослідження економічної діяльності та вирішення завдань управління.

Економічна інформація – це відомості про економічні явища і процеси, що відбуваються як в економіці країни загалом, так і на окремих об'єктах управління. Вона відображається системою натуральних, відносних та вартісних показників економічної діяльності.

Типи економічної інформації: факти, оцінки, прогнози, чутки.

Вимоги до економічної інформації: оперативність, достовірність, нейтральність, об'єктивність, єдність, аналітичність, доречність, порівняльність, раціональність, ефективність.

Джерела інформації: зовнішні (публікації, інформаційна індустрія); внутрішні: планові, облікові, звітні, позаоблікові.

Види інформації розрізняють відповідно до таких класифікаційних ознак:

1. За стабільністю: постійна, умовно-постійна, змінна.
2. За насиченістю: достатня, недостатня, надлишкова.
3. За ступенем обробки: вхідна, вихідна, проміжна, результативна.
4. За способом фіксації: усна, документальна.
5. За елементами структури: показник, масив, потік.
6. За функціональним призначенням: нормативна, планова, облікова, статистична, прогнозна, звітна, інформація про діяльність державних органів влади та органів місцевого самоврядування, про особу, інформація довідково-енциклопедичного характеру, соціологічна.
7. За місцем утворення: внутрішня, зовнішня.
8. За режимом доступу: конфіденційна, відкрита.
9. За способом зображення: текстова, графічна, таблична, мультимедіа.
10. За предметом дослідження: основна, допоміжна.
11. За об'єктом вивчення: загальна, часткова.

Форми перевірки достовірності інформації: формальна, рахункова, логічна.

Формальна перевірка достовірності інформації – візуальний огляд залученої до аналізу інформації з точки зору її відповідності правилам і вимогам оформлення та заповнення документів і звітності.

Рахункова перевірка достовірності інформації – передбачає уточнення розрахунків абсолютних і відносних відхилень, підсумків, з'ясування наявності передбачених розшифровок.

Логічна перевірка достовірності інформації – перевірка залученої до аналізу інформації за змістом шляхом з'ясування узгодженості показників різних форм звітності, проведення зустрічної звірки показників, інвентаризації даних, оцінка розрахунків показників за визначеними методиками.

Лекція 3. Організація економіко-аналітичної діяльності державного службовця.

План

1. Суть та вимоги до організації економіко-аналітичної діяльності.
2. Етапи аналітичної роботи та їх характеристика.
3. Оформлення результатів аналізу.

Програмна анотація

Організація економіко-аналітичної діяльності, основні вимоги до організації економіко-аналітичної діяльності, етапи аналітичної роботи, форми подачі результатів аналітичної роботи.

Огляд ключових понять

Організація економіко-аналітичної діяльності - система заходів із забезпечення ефективності, організованості, планомірності, обдуманого упорядкування дослідження об'єкта управління, а також дотримання внутрішньої дисципліни. Вона охоплює: програмно-методичні питання (мета, завдання, об'єкт, предмет, програма аналізу), організаційні питання

(місце аналізу, виконавці, час і строки проведення, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення, контроль, користувачі).

Основні вимоги до організації економіко-аналітичної діяльності: плановість; науковість; економічність; динамічність і гнучкість форм аналізу; забезпеченість кваліфікованими кадрами та правильне розставлення виконавців аналізу; методичне та інформаційне забезпечення; організація робочого місця аналітика.

Етапи аналітичної роботи: підготовчий, основний (аналітичний виконавчий), заключний (підсумковий).

Основні заходи підготовчого етапу: обґрунтування мети, завдань, об'єкта, предмета та визначення користувачів аналізу; складання плану аналітичної роботи; вибір методичного забезпечення аналізу; розробка і вибір системи показників; встановлення періодичності проведення ЕА; визначення інформаційної бази аналізу; визначення виконавців ЕА, розподіл обов'язків між ними та управлінське підпорядкування; матеріально-технічне забезпечення.

Заходи основного етапу: статистична обробка та узагальнення даних; порівняльний аналіз основних показників; аналіз і оцінка економічного стану та ефективності діяльності об'єкта аналізу; проведення факторного аналізу; визначення резервів підвищення ефективності економічної діяльності; прогнозування діяльності об'єкта аналізу.

Основні заходи заключного етапу: розроблення пропозицій щодо використання виявлених резервів; апробація результатів аналітичного дослідження на практиці; оформлення результатів аналізу; передача результатів дослідження «замовнику»; використання результатів аналізу у прийнятті управлінських рішень та контроль за їх виконанням.

Форми подачі результатів аналітичної роботи: описова (аналітична записка, довідка, висновок), безтекстова (макети таблиць, рисунки (графіки), схеми, художні зображення та ін.).

Лекція 4. Метод та методика економічного аналізу.

План

1. Сутність методу і методики в економічному аналізі. Елементи методики економічного аналізу.
2. Види і значення узагальнюючих показників в економічному аналізі.
3. Класифікація прийомів економічного аналізу.

Програмна анотація

Метод. Метод та методика економічного аналізу. Види моделей. Показник. Класифікація показників. Функції показників. Якісні прийоми економічного аналізу. Кількісні прийоми економічного аналізу.

Огляд ключових понять

Під методом розуміють спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя.

Метод економічного аналізу – науково обґрунтована система теоретико-пізнавальних категорій, принципів, способів та спеціальних прийомів дослідження, що дають змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення і базуються на діалектичному методі пізнання.

Специфічні особливості методу економічного аналізу: використання системи показників, що характеризують діяльність об'єкта аналізу; вивчення причин зміни показників; визначення та вимірювання взаємозв'язків та взаємозалежностей між ними за допомогою спеціальних прийомів.

Методика економічного аналізу – сукупність методів, способів, прийомів і правил економічного дослідження, які визначають алгоритм розв'язання аналітичного завдання чи їхнього комплексу.

Види моделей, найчастіше використовувані в економічному аналізі:

- адитивні моделі – це моделі, в яких результативний показник визначається як алгебраїчна сума кількох факторних показників;

- мультиплікативні моделі – це моделі, в яких результативний показник визначається як добуток певної кількості факторів;
- кратні моделі застосовуються тоді, коли значення функціонального показника розраховується як співвідношення факторних показників;
- комбіновані або змішані моделі – це моделі, що поєднують у певний спосіб попередні моделі.

Показник – це чисельний параметр, критерій якої-небудь властивості, якості економічного об'єкта, явища, процесу чи рішення.

Класифікація показників:

- за способом обчислення: первинні, вторинні;
- за суттю досліджуваних показників: кількісні, якісні;
- за характером досліджуваних явищ: інтервальні, моментні;
- за ступенем агрегування: індивідуальні, узагальнені;
- за характером залежності: факторні та результативні.

Функції показників: пізнавальна, управлінська, стимулююча.

Класифікація прийомів економічного аналізу: якісні та кількісні.

Якісні прийоми дослідження не дають числової характеристики явищ, що вивчаються, а тільки відповідають на питання, як досліджувати економічні процеси, визначають способи підходу до вивчення закономірностей. Вони поділяються на загальнонаукові та евристичні методи дослідження.

Кількісні прийоми дослідження дають числову характеристику економічних явищ і поділяються на описові та аналітичні.

Лекція 5. Якісні прийоми економіко-аналітичної діяльності.

План

1. Загальнонаукові методи дослідження в економіко-аналітичній діяльності.

2. Особливості використання прийому порівняння в економічних дослідженнях.

3. Евристичні прийоми дослідження.

4. SWOT-аналіз.

Програмна анотація

Загальнонаукові методи дослідження. Прийом порівняння. Види порівняльного аналізу. Евристичні прийоми. Експертні та психологічні методи. Методи ненаправленого та направленого пошуку. Прийом експертних оцінок. Аналогія, інверсія. SWOT-аналіз. Сильні і слабкі сторони, можливості та загрози.

Огляд ключових понять

Загальнонаукові методи дослідження:

- емпіричні (спостереження, опис, вимірювання, експеримент);
- теоретичні (формалізація, аксіоматизація, гіпотетико-дедуктивний метод);
- аналіз і синтез, індукція та дедукція, абстрагування, узагальнення, аналогія, класифікація.

Прийом порівняння здійснюється через зіставлення одного показника (невідомого) з іншими (відомими) з метою визначення спільних рис або розбіжностей між ними.

Види порівняльного аналізу: горизонтальний, вертикальний, трендовий, одновимірний, багатовимірний.

Евристичні прийоми – це спеціальні прийоми одержання нових знань, що ґрунтуються на використанні досвіду та інтуїції фахівця, його творчого мислення як сукупності притаманних людині механізмів вирішення творчих завдань.

Евристичні прийоми поділяються на:

- експертні та психологічні методи;
- методи ненапрявленого та направленого пошуку.

Експертні прийоми – це комплекс логічних прийомів і процедур дослідження, в результаті яких від фахівців-експертів одержують інформацію, необхідну для прийняття ефективних управлінських рішень. Вони ґрунтуються на твердженнях і ймовірнісних оцінках експертів.

Психологічні прийоми – це сукупність правил і процедур, які забезпечують розв'язання проблем та вирішення творчих завдань на основі асоціативного мислення дослідника.

Прийом експертних оцінок – спосіб прогнозування та оцінювання майбутніх результатів на підставі передбачень експертів. Види експертних методів: індивідуальні та колективні.

Прийом аналогії передбачає перенесення досвіду з одного об'єкта на інший з урахуванням особливостей оточення чи середовища.

Прийом інверсії передбачає вивчення системи навпаки, зі зворотньої сторони, змінивши напрям пошуку на протилежний до традиційних поглядів, продиктованих логікою та здоровим глуздом.

SWOT-аналіз – аналіз впливу сильних та слабких сторін на можливості та загрози.

Сильні сторони – це потенціал чи ресурс, який формує конкурентні переваги об'єкту дослідження.

Слабкі сторони – види діяльності, ресурси, які об'єкт використовує не ефективно або не за призначенням.

Можливості – це шанси, (можливості), які збільшують конкурентоздатність об'єкта, підвищують ефективність його діяльності, забезпечують досягнення стратегічних цілей.

Загрози – будь-які зовнішні процеси чи явища, що перешкоджають об'єкту досягати поставлених цілей

Лекція 6-7. Описові прийоми економіко-аналітичної діяльності. План

1. Середні та відносні величини.

2. Використання рядів динаміки.
3. Графічний прийом, види графіків.
4. Застосування групувань в аналітичних дослідженнях.

Програмна анотація

Описові прийоми. Середні та відносні величини. Ряди динаміки. Аналітичні характеристики рядів динаміки. Абсолютний приріст. Темп зростання. Темп приросту. Абсолютне значення одного відсотка приросту. Екстраполяція. Графіки розрахункові та ілюстративні. Групування. Типологічні, структурні, аналітичні групування. Прості і комбіновані.

Огляд ключових понять

Описові прийоми економіко-аналітичної діяльності дають можливість визначити розміри, масштаби, тенденції, динаміку розвитку економічних процесів, визначають їхній стан та структуру, дають певну числову характеристику розвитку економічних явищ і процесів.

Середні величини використовуються в економічному аналізі для узагальнювальної характеристики масових однорідних показників (середня заробітна плата, середня чисельність державних службовців тощо).

Відносними величинами називають величини, що виражають кількісні співвідношення двох величин (або співвідношення між соціально-економічними явищами). Їх отримують діленням однієї величини на іншу.

Класифікація відносних величин:

- за формою – коефіцієнти, відсотки, індекси;
- за економічним змістом – виконання плану, структури, порівняння, координації, інтенсивності, ефективності.

Рядом динаміки називають часову послідовність значень економічних показників або це статистичні показники, які розташовані в хронологічній послідовності і характеризують розвиток того чи іншого соціально-економічного явища в часі. Ряди динаміки можуть бути

побудовані за абсолютними, відносними або середніми величинами. Ряди динаміки є хронологічні (моментні) або часові (інтервальні).

Ряд динаміки складається з двох елементів: моментів часу (або дат) та самих даних, що називаються рівнями ряду.

Аналітичні характеристики рядів динаміки: абсолютний приріст, темп росту, темп приросту, абсолютне значення одного відсотка приросту.

Абсолютним приростом називається різниця між наступним та попереднім рівнями ряду динаміки. Вимірюється у тих величинах, у яких вимірюються показники.

Темпом зростання (росту) називається відношення наступного рівня до попереднього або до будь-якого іншого рівня, що його взято за базу порівняння. Якщо темп зростання більший за одиницю чи за 100 %, то це свідчить про ріст явища, відображеного рядом динаміки, а коли буде менший за одиницю або 100 % — має місце темп зниження.

Темп приросту розраховується як різниця між темпом зростання та одиницею (або 100 %). Темп приросту показує, на скільки відсотків рівень звітного періоду більший (менший) від бази порівняння.

Абсолютне значення одного відсотка приросту розраховується як відношення абсолютного приросту до темпу приросту, який виражений у відсотках.

Екстраполяція – розрахунок (прогноз) показників, які можуть перебувати поза межами досліджуваного ряду динаміки. В основу цього методу покладають припущення про незмінність чинників, що визначають розвиток об'єкта дослідження, а його сутність полягає в поширенні закономірностей розвитку об'єкта в минулому на його майбутнє.

Графіки — це масштабне зображення певних показників за допомогою геометричних знаків (ліній, прямокутників, кіл) або умовно художніх фігур. Завдяки добре побудованим графікам досліджуваний матеріал стає більш доступним і зрозумілим.

Графіки, які використовуються в економічному аналізі, в економіко-аналітичній діяльності, можна розділити на дві групи: ілюстративні та розрахункові (аналітичні).

Ілюстративні графіки використовуються для порівнювання результатів економічного аналізу, які одержують за допомогою інших аналітичних прийомів, а також для ілюстрації найважливіших результатів аналізу в процесі прийняття рішень, для унаочнення доповідей і повідомлень на нарадах, засіданнях, зборах.

Розрахункові, або аналітичні графіки, здебільшого виконують подвійну функцію: вони використовуються і для полегшення аналітичних розрахунків, і як ілюстративні графіки.

Групуванням називають розподіл багатьох одиниць об'єкта спостереження на якісно однорідні групи за певними суттєвими для них ознаками.

Типологічні групування використовуються для розчленування всієї сукупності первинних даних суцільного або вибіркового спостереження на однорідні якісні групи чи класи, тобто групування, що призводить до виділення соціально-економічних типів. Основне завдання – ідентифікація типів.

Структурні групування дають змогу вивчати внутрішню будову показників, співвідношення в них окремих частин.

Аналітичні (факторні) групування використовуються для визначення наявності, напрямку та форми зв'язку між показниками, що вивчаються. За характером ознак, на яких базуються аналітичні групування, вони можуть бути якісними (коли ознака не має кількісного виразу) або кількісними. При побудові аналітичних групувань важливо правильно визначити факторні і результативні ознаки.

За допомогою простих групувань вивчається взаємозв'язок між явищами, згрупованими за певною (однією) ознакою.

Комбіновані групування показують вплив двох або більше факторів на результативний показник.

Лекція 8. Прийоми комплексної оцінки соціально-економічного розвитку територіальних одиниць.

План

1. Метод суми місць.
2. Метод відстаней.

Програмна анотація

Рейтинг. Метод суми місць. Показники. Позитивні і негативні показники. Територіальна одиниця. Метод відстаней. Відносні відхилення.

Огляд ключових понять

Рейтинг – комплексна оцінка стану та перспектив соціально-економічного розвитку відповідної території за визначеними (контрольними) кількісними та якісними показниками.

Метод суми місць полягає в розрахунку рейтингової оцінки територіальної одиниці як середньоарифметичної значень місць показників. Розрахунок рейтингу проводиться в такій послідовності:

1. Проставляється місце для кожного значення показника кожної територіальної одиниці (якщо показник позитивний – то перше місце буде за територіальною одиницею у якої найбільше значення цього показника, якщо показник негативний – то перше місце буде у територіальної одиниці, де найменше значення цього показника).

2. Розраховують рейтинг як середньоарифметичну величину значень місць показників:

Математично це можна проілюструвати наступною залежністю:

$$R = \sum M_i / n, \quad (1)$$

де R – рейтингова оцінка конкретної територіальної одиниці;

M_i – місце i -го показника, серед ідентичних показників, що характеризують інші територіальні одиниці;

n – кількість показників, за якими оцінюють соціально-економічний стан територіальної одиниці.

3. За результатами розрахунку визначають місце кожної територіальної одиниці в загальному рейтингу. Найкращою вважають територіальна одиниця, у якої середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок має найнижчу номінальну величину.

Метод відстаней передбачає розрахунок рейтингової оцінки конкретної територіальної одиниці R шляхом додавання значень відносних відхилень показників даної територіальної одиниці від найкращих значень цих показників інших територіальних одиниць. Рейтинг розраховують у такій послідовності:

1. Розраховують відносні відхилення:

Для оцінювання показників, зростання яких має позитивне значення для територіальної одиниці (наприклад, приріст виробництва), розрахунок проводять за формулою:

$$r_1 = (X_{\max} - X_{ij} / X_{\max} - X_{\min}),$$

де r_1 – відносні відхилення для позитивних показників;

X_{ij} – значення i -го показника соціально-економічного розвитку j -ої територіальної одиниці (i від 1 до n);

X_{\max} , X_{\min} – максимальне та мінімальне значення показників.

Для оцінювання показників, зростання яких має негативний ефект (наприклад, приріст заборгованості), розрахунок проводять за формулою:

$$r_2 = (X_{ij} - X_{\min} / X_{\max} - X_{\min}),$$

де r_1 – відносні відхилення для негативних показників;

X_{ij} – значення i -го показника соціально-економічного розвитку j -ої територіальної одиниці (i від 1 до n);

X_{\max} , X_{\min} – максимальне та мінімальне значення показників.

2. Розраховують сумарну рейтингову оцінку як суму відхилень всіх показників для конкретної територіальної одиниці:

$$R_j = \sum (X_{\max} - X_{ij} / X_{\max} - X_{\min}) + \sum (X_{ij} - X_{\min} / X_{\max} - X_{\min}),$$

де R_j – сума рейтингових оцінок конкретної територіальної одиниці за всіма показниками, що характеризують окрему сферу діяльності;

3. Визначається середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок територіальної одиниці за всіма показниками за формулою:

$$R_{\text{срj}} = R_j / n,$$

де $R_{\text{срj}}$ – середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок територіальної одиниці за всіма показниками;

n – кількість показників, за якими проводили розрахунок.

4. За результатами розрахунку визначають місце кожної територіальної одиниці в загальному рейтингу. Найкращою вважають територіальна одиниця, у якій середнє арифметичне значення суми рейтингових оцінок має найнижчу номінальну величину.

5. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

Наукові основи економічного аналізу

Мета заняття – розкрити сутність економічного аналізу як науки, визначити основні риси та принципи аналізу. Визначити предмет, об'єкт, завдання аналізу, його наукову основу, види.

Питання для обговорення:

1. Економічний аналіз у системі наукового пізнання.
2. Принципи діалектики, на яких базується економічний аналіз.
3. Принципи, яких слід дотримуватись для реалізації змісту і мети економічного аналізу. Предмет, зміст і завдання економічного аналізу.

4. Види економічного аналізу.

Вирішення практичного завдання:

Контрольний тест на засвоєння вивченого матеріалу даної теми.

Практичне заняття 2

Економіко-аналітична діяльність державних службовців та її інформаційне забезпечення

Мета заняття – розкрити сутність економіко-аналітичної діяльності державних службовців та її інформаційного забезпечення. Визначити роль інформації для аналітичного дослідження.

Питання для обговорення:

1. Сутність економіко-аналітичної діяльності державних службовців.
2. Сутність інформації та її роль в аналітичному дослідженні.
3. Основні вимоги, які висуваються до системи економічної інформації.
4. Джерела аналітичної інформації та особливості їх формування і використання. Види залученої до аналізу інформації.
5. Форми перевірки достовірності інформації.

Вирішення практичного завдання:

Ділова ситуація на тему „Переваги і недоліки інформаційного забезпечення органів державної влади” (на конкретних практичних прикладах, наведених слухачами магістратури).

Практичне заняття 3

Методика економічного аналізу

Мета заняття – визначити сутність методики та особливості методу економічного аналізу, розкрити особливості функціональних зв'язків зміни та розвитку економічних явищ та процесів.

Питання для обговорення:

1. Поняття методу економічного аналізу та його характерні ознаки.

2. Функціональні залежності в економічному аналізі та особливості їх використання.

3. Види моделей, які використовують при моделюванні детермінованих функціональних зв'язків.

4. Класифікація прийомів економічного аналізу.

5. Логічні прийоми економічного аналізу.

Практичне заняття 4

Евристичні прийоми аналізу

Мета заняття – охарактеризувати суть, зміст та можливість застосування евристичних прийомів аналізу, навчитись використовувати на практиці основні та найпоширеніші з них.

Питання для обговорення:

1. Суть та класифікація евристичних прийомів аналізу.
2. Можливості і особливості застосування прийому „мозкового штурму”.
3. SWOT-аналіз.

Вирішення практичного завдання:

Провести SWOT-аналіз регіону (на Ваш вибір – область або район). Визначити сильні і слабкі сторони, можливості і загрози для вашого об'єкту аналізу. Проаналізувати ступінь впливу сильних і слабких сторін на можливості і загрози, побудувати SWOT-матрицю перехресного впливу.

Оцінювати за 7-бальною шкалою від +3 до -3:

+3(-3) – сильний позитивний (негативний) вплив;

+2(-2) – середній позитивний (негативний) вплив;

+1(-1) – слабкий позитивний (негативний) вплив;

0 – відсутність впливу.

Навести пропозиції щодо ліквідації слабких сторін, ефективного використання сильних, запобігання можливим загрозам і використання можливостей.

Практичне заняття 5-6

Кількісні прийоми економічного аналізу

Мета заняття – дати характеристику кількісних прийомів, їх застосування та специфіки використання при дослідженні економічних явищ та процесів.

Питання для обговорення:

1. Ряди динаміки.
2. Середні, відносні величини.
3. Методи прогнозування.

Вирішення практичного завдання:

Розв'язок задачі. На основі конкретних цифрових значень слухачі мають опанувати прийоми визначення аналітичних показників ряду динаміки, зобразити графічно тенденцію зміни показника, проаналізувати її, зробити висновки, запропонувати прийняття необхідних рішень, щоб покращити умови роботи об'єкта управління.

Розв'язок задачі. Прогнозування економічних показників за допомогою прийому екстраполяції.

Практичне заняття 7

Методи порівняльної комплексної оцінки

Мета заняття – визначити суть та особливості методів порівняльної комплексної оцінки, вивчити методику використання методу суми місць та методу відстаней.

Питання для обговорення:

1. Суть комплексного методу аналізу стану соціально-економічного розвитку території.
2. Методика проведення методу суми місць та відстаней.
3. Порівняльна характеристика методів аналізу рівня соціально-економічного розвитку регіону.

Вирішення практичного завдання:

На основі показників соціально-економічного розвитку територій розрахувати рейтинг територіальних одиниць, використовуючи метод суми місць та метод відстаней.

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Роль аналітики в державному управлінні.
2. Класифікація та основні види аналітичної діяльності.
3. Охарактеризувати економіко-аналітичну діяльність державного службовця як необхідну складову його професійної діяльності.
4. Суть економіко-аналітичної діяльності та економічного аналізу.
5. Сформулюйте основні завдання економічного аналізу.
6. Роль теорії пізнання в економічному аналізі. Основні принципи діалектики, на яких базується економічний аналіз.
7. Мета економічного аналізу.
8. Об'єкт й предмет економічного аналізу.
9. Пояснити функції економічного аналізу.
10. Назвати та пояснити основні принципи економічного аналізу.
11. Суб'єкти економіко-аналітичної діяльності.
12. Яка різниця у змісті економічного аналізу на макро- та мікрорівнях?
13. Роль економічного аналізу при прийнятті управлінських рішень.
14. Охарактеризувати види економічного аналізу.
15. Сутність інформації та її роль в аналітичному дослідженні.
16. Які основні вимоги висуваються до системи економічної інформації?
17. Джерела аналітичної інформації та особливості їхнього формування і використання.

18. Що розуміють під інформаційним забезпеченням ЕАД?
19. Назвіть та охарактеризуйте види інформації.
20. Назвіть форми перевірки інформації на достовірність. У чому полягає їхня суть?
21. Зміст організації аналітичної роботи.
22. Сформулюйте основні етапи аналітичної роботи та їхню мету.
23. Які організаційні заходи включає підготовчий етап організації економічного аналізу?
24. Охарактеризуйте основний (аналітичний) етап економічного аналізу.
25. З яких заходів складається заключний етап аналізу?
26. Обґрунтуйте вимоги до організації аналітичної роботи.
27. Оформлення результатів аналізу.
28. Що розуміють під терміном «метод» та «метод в економічному аналізі»?
29. Проаналізуйте елементи методики економічного аналізу.
30. Що таке показник? Розкрийте основні види та функції показників в економічному аналізі.
31. Які види моделей найчастіше використовують при моделюванні в економічному аналізі?
32. Охарактеризуйте види функціональних залежностей, які використовують в економічному аналізі.
33. Охарактеризуйте якісні та кількісні прийоми економіко-аналітичної діяльності.
34. Які загальнонаукові прийоми пізнання використовують в економічному аналізі?
35. Охарактеризуйте евристичні прийоми економічного аналізу та їхні види.
36. Метод "мозкового штурму" – особливості проведення.

37. У чому полягає мета та особливості використання прийому порівняння в економічному аналізі?
38. Сутність середніх та відносних величин та необхідність їхнього застосування в економічному аналізі.
39. Обґрунтуйте необхідність використання графічного прийому в економічному аналізі.
40. Поясніть суть і необхідність застосування прийому групування. Види групувань.
41. У чому полягають особливості використання прийому елімінування в економічному аналізі, як способу визначення впливу факторів?
42. Особливості прийому ланцюгових підстановок, як різновиду елімінування.
43. Охарактеризуйте прийом абсолютних різниць.
44. Особливості прийому відносних різниць.
45. Динамічні ряди. Розкрийте методику розрахунку основних аналітичних характеристик рядів динаміки.
46. Дайте визначення відносних величин та основних їх видів, які використовують в економічному аналізі.
47. Назвіть основні види середніх величин і їх застосування в економічному аналізі.
48. Суть методу порівняльної комплексної оцінки.
49. Охарактеризуйте метод суми місць (сфера застосування і методика проведення).
50. Особливості методу відстаней, як методу порівняльної комплексної оцінки стану розвитку територіальних одиниць.
51. Які з економіко-аналітичних прийомів Ви використовуєте в своїй практичній діяльності?
52. Опишіть 3-4 ситуації, для яких доцільно використовувати прийом аналогії.

53. Наведіть 3-4 приклади ситуацій, для яких доцільно використовувати прийом інверсії.

54. Наведіть 3-4 приклади ситуацій, для яких доцільно використовувати прийом "мозкового штурму".

55. Опишіть відмінність SWOT - аналізу від інших прийомів економічного аналізу.

56. У чому відмінність між аналогією і інверсією? Поясніть на прикладі.

57. Які з методів порівняльної комплексної оцінки найкраще застосовувати при аналізі соціально-економічного розвитку територіальних одиниць?

58. Наведіть практичні приклади моделей, використовуваних в економічному аналізі.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СЛУХАЧІВ

Вивчення дисципліни «Економіко-аналітична діяльність державного службовця» завершується складанням іспиту. Кожний *іспитовий білет містить чотири елементи*: три теоретичні питання і практичну задачу. Теоретичні питання, винесені на іспит, відповідають змісту навчальних модулів. Практична задача спрямовується на перевірку умінь слухача магістратури вирішувати і аналізувати конкретні практичні проблемні ситуації, які виникають у економічній сфері.

Відповіді слухачів оцінюються за 100-бальною шкалою:

1-е питання – максимально 25 балів;

2-е питання – максимально 25 балів;

3-є питання – максимально 25 балів;

4-е питання (практична задача) – максимально 25 балів.

Перевід оцінок зі стобальної у чотирибальну шкалу здійснюється наступним чином: 85–100 балів – 5 (відмінно); 70–84 балів – 4 (добре); 51–69 бали – 3 (задовільно); менше 50 балів – 2 (незадовільно).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Ф. Ф. Економічний аналіз [Практикум] : навч. посібник / Ф. Ф. Бутинець, Є. В. Мних, О. В. Олійник. – Житомир : ЖІТІ, 2010. – 416 с.
2. Бутко А. Д. Теорія економічного аналізу / А.Д. Бутко, Н.Т. Кислиця. – К. : КНТЕУ, 2012. – 200 с.
3. Головка Г. В. Стратегічний аналіз / Г. В. Головка, С. В. Сачова. – К. : КНЕУ, 2002. – 198 с.
4. Данилюк М. О. Економіко-аналітична діяльність державного службовця : навч. посібник / М. О. Данилюк, Н. П. Струк. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2005. – 192 с.
5. Данилюк М. О. Економіко-аналітична діяльність державного службовця : навч. посібник / М. О. Данилюк, Н. П. Струк. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 260 с.
6. Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців [Електронний ресурс]: Наказ Нацдержслужби України від 13 вересня 2011 року № 11. – Режим доступу: http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=501908&cat_id=501532&ctime=1316084708280
7. Доля В. Г. Экономический анализ: теория и практические методики / В. Г. Доля. – К. : Кондор, 2003. – 208 с.
8. Економічна енциклопедія : [у 3-ох томах ; за ред. О. В. Мочерного]. – К. : ВЦ «Академія», 2000.
9. Економічний аналіз : навч. посібник / За ред. М. О. Данилюка. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2010. – 228 с.
10. Економічний аналіз : навч. посібник / За ред. акад. НАНУ М. Г. Чумаченка. – Вид. 2-ге, перероблене і доп. – К. : КНЕУ, 2009. — 556с.
11. Економічний аналіз : навч. посібник / За ред. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир : ПП «Рута», 2003. — 680 с.

12. Економічний аналіз : практикум / За ред. Є. А. Мниха. – Київ : Центр навчальної літератури, 2005. – 432 с.
13. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навч. посібник / В. М. Івахненко. – К. : Знання-Прес, 2010. – 207 с.
14. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу : навч. посібник / Г. І. Купалова. – К. : Знання, 2008. — 639 с.
15. Лазиришина У. Д. Економічний аналіз: історія та тенденції розвитку / У. Д. Лазиришина. – Рівне : УД УВП, 2002. — 120 с.
16. Литвин Б. М. Економіко-аналітична діяльність в організації : підручник / Б.М. Литвин . – К. : Хай-Тек Прес, 2008. — 352 с.
17. Макроекономіка та макроекономічна політика : навч.посібник / За ред. А. Ф. Мельник. — К. : Знання, 2008. – 699 с.
18. Митяй О. В. Проектний аналіз : навч. посібник / О. В. Митяй . – К. : Знання, 2011. – 311 с.
19. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є. В. Мних. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 412 с.
20. Про запровадження проведення оцінки результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 09 червня 2011 року № 650. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/650-2011-%D0%BF>
21. Пухтаєвич Г. В. Макроекономічний аналіз / Г. В. Пухтаєвич. – К. : КНЕУ, 2006. –216 с.
22. Радченко К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі / К. І. Радченко. – Львів : Новий світ-2000, 2003. – 272 с.
23. Статистика : підручник / За заг. ред. С. С. Герасименка. – К. : КНЕУ, 1998. – 468 с.

24. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: підручник для науковця / Ю. П. Сурмін. – К. : Навчально-методичний центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. – 302 с.
25. Чебан Т. М. Теорія економічного аналізу / Т. М. Чебан, І.О. Дмитрієнко та ін. – К. : ЦНЛ, 2003. – 205 с.
26. Швиданенко Г. О. Бізнес-діагностика підприємства : навч. посібник / Г. О. Швиданенко, А. І. Дмитренко, О. І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2008. – 344 с.
27. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Н. П. Шморгун, В. І. Головка. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 450 с.